

ואולם, אינו מעלה לה מעה כסף לצרכיה, שהיא תמורת עיקר מעשה ידיה.

ולכן, את עיקר מעשה ידיה הוא אינו יכול להקדיש מחיים, אלא היא עושה ואוכלת, וכמו ששנינו ברישא.

ומבאר הגמרא את טעם המחלוקת בין רב ושמואל לביין רב אדא בר אהבה:

רב ושמואל — שאינם מפרשים את המשנה כמו רב אדא בר אהבה — טעמם הוא, משום שהם סברי, שאין המזונות שהבעל נותן לה, תחת המותר. אלא:

תקנו חכמים מזונות תחת עיקר מעשה ט-א
ידיה. (1) ומעה כסף הוא שתקנו לה חכמים תחת מותר מעשה ידיה —

ואם נפרש כרב אדא בר אהבה, שמשנתנו עוסקת באופן שהוא נותן לה מזונות ואינו נותן לה מעה כסף, הרי כיון דלא קא יחיב לה [שאינו נותן לה] מעה כסף, הרי המותר

אם כן, מאי טעמא דמאן דאמר [רב אדא בר אהבה] כבר מחיים הוא קדוש! ? והרי ודאי אין מותר מעשה ידיו שלו, כשאינו מעלה לה את מה שמגיע לה תמורת המותר! ? (20)

ומשנינן: לרב ושמואל, הסוברים שאין מותר מעשה הידים קדוש מחיים, הנידון במשנתנו הוא כבעל שאינו מעלה לאשתו לא מזונות ולא מעה כסף. (21) ולכן, אין לבעל זכות לא במעשה ידיה ולא במותר מעשה ידיה. וכשם שהיא עושה ואוכלת את עיקר מעשה ידיה מחיים, כך היא נוטלת את מותר מעשה ידיה, ואוכלת. ומה ששנינו שהמותר קדוש, היינו דוקא לאחר מיתה.

ואילו לרב אדא בר אהבה, נידון משנתנו הוא באופן אחר:

לעולם (22) **במעלה לה מזונות**, שלדעת רב אדא בר אהבה הוא תמורת "מותר מעשה ידיה" ולא תמורת "מעשה ידים". וכיון שהוא מעלה לה את התמורה ל"מותר מעשה ידיה", יכול הוא להקדיש את המותר גם מחיים.

בקושיא, אבל כאן אפשרות זו של התרצן לא היתה אחת מהאפשרויות שהעלה המקשן.

1. מהלשון "תקנו מזונות תחת מעשה ידיה" משמע שעיקר תקנת חכמים היה שמעשה הידים של האשה יהיה שייך לבעל, אלא שתקנו מזונות לאשה תחתיהם, וכמפורש בגמרא לעיל. אך אין זו כוונת הגמרא כאן, שהרי רב עצמו סובר לעיל שתקנו מעשה ידיה תחת מזונותיה. ואין כוונת הגמרא כאן אלא לומר שהמזונות ומעשה הידים הם זה תמורת זה, ולא המזונות ומעת הכסף, כמו שסובר רב אדא בר אהבה. ריטב"א.

20. וכמבואר במשנה לקמן סד ב [הובאה לקמן נט א], שאם אין הבעל נותן לאשתו מעה כסף אין הוא מקבל את מעשה ידיה המגיעים לו בתמורה.

21. וכגון שאמרה "איני ניזונית ואיני עושה, איני נוטלת מעה כסף ואיני נותנת מותר", וכפי שנתבאר בגמרא לעיל לדעת רב עצמו.

22. לשון "לעולם" כאן אינו כלשון זה בכל הש"ס, שבכל מקום נאמר לשון זה כשאוקימתת הגמרא בתירוצה היא כאחת האפשרויות שהועלו

חייבת לעשות לו. (3) ולא מעה כסף תחת מותר, שהוא אינו קצוב. ואילו תחת המותר שאינו קצוב, תיקנו חכמים את המזונות, שאף הן אינן דבר קצוב.

מיתבי לרב אדא בר אהבה מהא דתניא: תקנו מזונות תחת מעשה ידיה.

ותיקשי לרב אדא בר אהבה, הסובר שהמזונות הם תחת המותר! ?

ומשנינן: **אימא**, כך יש לך לשנות בברייתא: תקנו מזונות תחת מותר מעשה ידיה.

תא שמע כדברי רב אדא בר אהבה, ודלא כרב ושמואל:

מהא דתנן [לקמן סד ב]: **”ואם אינו נותן לה מעה כסף לצורכיה — מעשה ידיה שלה”**. ומוכח, שהמעה כסף היא תחת מעשה הידים. ותיקשי לרב ושמואל! ?

ומשנינן **אימא**, אמור במשנה כך: אם אינו נותן לו מעה כסף לצורכיה — **מותר מעשה ידיה שלה**. (4)

— **ידיה הוי** [שלה הוא]! כי המותר הוא זה שתקנוהו חכמים תחת מעת הכסף, וכיון שכאן המותר הוא שלה, הוא אינו יכול להקדישו. (2)

אבל רב אדא בר אהבה סבר, שתקנו מזונות תחת מותר, ומעה כסף תחת מעשה ידיה —

וביון דקא יחייב לה מזוני [שנתן לה מזונות], הרי המותר — **ידיה הוי** [של הבעל הוא], ולכן הוא יכול להקדישו.

ודנה הגמרא:

במאי קמיפלגי? מה היא סברת מחלוקתם?

מר, רב ושמואל **סברי: מידי דשכיח** [דבר מצוי], דהיינו מזונות, **ממידי דשכיח**, תיקנוהו תחת דבר המצוי, שהוא מעשה ידיה. ולא תיקנו מזונות תחת מותר, לפי שהמותר אינו מצוי.

ומר, רב אדא בר אהבה **סבר: מידי דקייץ** [דבר שיש לו שיעור קצוב] דהיינו מעה כסף, **ממידי דקייץ** תחת דבר קצוב. דהיינו עיקר מעשה ידיה שהם קצובים כמה היא

3. מכאן משמע שמזונות או מעה כסף שהן בתמורת מעשה ידים, היינו תמורת מלאכתה שהיא "עושה בצמר" כדי להרויח לבעלה, שהוא "מידי דקייץ", ואין הנידון על המלאכות האחרות שהאשה עושה לבעלה, כגון טחינה ואפייה. וכן דקדק מזה הר"ן. והתוספות לקמן סג א ד"ה רב דקדקו אף הם דקדוק זה, וראה שם היטב, ובמה שצויין לעיל בעמוד קודם הערה מספר 6.

4. בגמרא לעיל בעמוד ב מבואר, כי למאן דאמר תקנו מזונות תחת מעשה ידיה, אם הוא אינו זן

2. והקשו התוס', סוף סוף, אף לשיטתם יכולים הם לפרש את משנתנו על דרך שפירשה רב אדא בר אהבה, וכגון שהוא נותן לה מעה כסף תחת המותר, ולכן יכול הוא להקדישו, ואילו מזונות אינו נותן לה, ולכן אין הוא יכול להקדיש את עיקר מעשה ידיה! ?

ותירצו, שאין זו הדרך שיתן לה מעה כסף לצרכיה ולא יתן לה מזונות. ובהכרח שאינו נותן לה לא את המזונות ולא את מעת הכסף. ולכן מפרשים רב ושמואל שאין המותר קדוש אלא לאחר מיתה.

ותמחה הגמרא על התירוץ:

והא עלה, על דברי המשנה הללו, **קתני**, שנה התנא בהמשך המשנה [בדף סד ב]: **מה היא עושה לו** [במלאכת הטויה]? **משקל חמש סלעים** [חוטי צמר של] **שתי ביהודה**, שהן [משקל] עשר סלעים בגליל.

ומוכח מהמשנה, שאנו דנים במשנה על מעשה ידיה, ולא על המותר!?

ומשנינן: **הכי קאמר** התנא במשנה ההיא: **מעשה ידיה** — **כמה הוי**, כדי **דלידע מותר דידה**, כמה? [מה הוא שיעור מעשה ידיה, כדי שנדע מה הוא המותר על מעשה ידיה]? — **משקל חמש סלעים** של חוטי **שתי** [שמלאכת טויתם קשה ממלאכת הטויה של חוטי הערב], **ביהודה**. **שהן משקל עשר סלעים בגליל** [היות ומשקל הסלע ביהודה הוא כפול ממשקלו בגליל].

ומה שעושה האשה יותר מהשיעור הזה הוא ה"מותר", ובו עוסקת המשנה.

אמר שמואל: הלכה כרבי יוחנן הסנדלר במשנתנו, שאין המותר קדוש, משום שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם!

ותמחה הגמרא: **ומי אמר שמואל הכי**, שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם! (5)

והתנן במסכת נדרים [פה א]:

אשה האומרת לבעלה: **קונם** מה שאני עושה לפיך [מעשה ידי שאעשה, יהיו אסורים עליך כקרבן] (6) —

אינו צריך בעלה להפר את נדרה!

אין הבעל, שיכול להפר את נדרי אשתו,

אותה, הרי מעשה ידיה שלה רק משום שאינו יכול לומר "עשה עמי ואיני זנך".

5. כתב רש"י: "והאמר שמואל לעיל, במותר לאחר מיתה פליגי. ועלה אמר רבי יוחנן הסנדלר חולין, ואע"פ דהשתא [לאחר מיתת אשתו] ידיה הוא, אלמא טעמא דרבי יוחנן משום דבר שלא בא לעולם הוא, שעדיין לא מתה ואין לו רשות במותר הואיל ואינו מעלה לה מעה כסף, ובהא אמר שמואל הלכה".

נראה מדברי רש"י, שרק לפי פירושם של רב ושמואל במחלוקת רבי מאיר ורבי יוחנן הסנדלר, דהיינו במותר לאחר מיתה, אז מוכרח בטעמו של רבי יוחנן הסנדלר שהוא משום דבר שלא בא לעולם. אבל אם ביאור מחלוקתם הוא במותר מחיים, אז אינו מוכרח שטעמו של רבי יוחנן הסנדלר הוא משום דבר שלא בא לעולם.

וראה היטב בשיטה מקובצת ד"ה ומי אמר שמואל.

6. לשון רש"י: מה שאני עושה יהא קונם לפיך — יהי עליך כהקדש מליהנות לו. והטעם שפירש כ"הקדש", אע"ג ש"קונם" הוא כינוי ל"קרבן", כמבואר בריש מסכת נדרים, הוא משום שהגמרא מקשה על שמואל שדיבר בענין הקדש, ולכן מדגיש רש"י שאף הנדר הוא כמו הקדש.

וכתב הר"ן במסכת נדרים פו א, שאין היא אוסרת עליו רק את מעשה ידיה שהיא עושה לו תחת מזונות, אלא מדובר שהיא אוסרת על בעלה כל הנאה שלה, אפילו אותן מלאכות שחייבת לעשות לו. דהיינו, טוחנת ואופה ומכבסת וכיוצא בזה. וכן מבואר ברש"י בד"ה ותהא אסורה.

ואף על גב שעדיין לא גירשה, ואי אפשר לנדר שיחול היום אלא לאחר שיגרשנה, וזה הרי חשוב דבר שלא בא לעולם, סובר רבי יוחנן בן נורי שאדם אוסר בקונם דבר שלא בא לעולם.

ואמר שמואל: הלכה כרבי יוחנן בן נורי!

ומוכח, שלדעת שמואל אדם אוסר בקונם, שהוא דומה להקדש, דבר שלא בא לעולם. שהרי פסק שמואל, שיחול הנדר בעתיד, לכשיגרשנה.

וזה סותר את דברי שמואל כאן, שאמר: הלכה כרבי יוחנן הסנדלר, שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם!?

ומשנינן: כי אמר שמואל "הלכה כרבי יוחנן בן נורי" — רק לענין העדפה!

כוונת שמואל באומרו הלכה כרבי יוחנן בן נורי, היא רק לענין זה שיש לו להפך את הנדר, אבל לא מטעמו.

כי לרבי יוחנן בן נורי, הנדר שאסרה בו את עיקר מעשה ידיה, צריך הפרה. ואילו שמואל סובר, שהנדר על עיקר מעשה ידיה אינו צריך הפרה, לפי שאין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם. אלא לכך יפר, שמא תעדיף עליו יתר מן הראוי לו.⁽⁹⁾

צריך להפך נדר זה, כיון שאין הנדר חל כלל, היות ומעשה ידיה הם שלו, ואין היא יכולה לאסור עליו דבר שהוא שלו ולא שלה.

רבי עקיבא אומר: (7) יפר. כי אף על פי שעל עיקר מעשה ידיה אין הנדר חל, מכל מקום, יש לנו לחוש שמא תדחוק את עצמה, ותעדיף עליו, תתאמץ ותעשה במלאכתה יתר מן הראוי לו [יותר מן השעור שקבעו חכמים לאשה לעשות לבעלה]. ואותה "העדפה על ידי הדחק" סובר רבי עקיבא שאין היא של הבעל, אלא של האשה, ויכול נדרה לחול על אותה העדפה, ולכן יש לו להפך את נדרה האוסר עליו את העדפתה.

רבי יוחנן בן נורי אמר: אף את נדרה האוסר על בעלה את עיקר מעשה ידיה — יפר הבעל.

ואף על פי שכל זמן שהוא נשואה לו אין הנדר חל כלל, מכל מקום, יש לחוש שמא יגרשנה בעתיד, ואז יחול הנדר, כיון ששוב אינה משועבדת לו למעשה ידיה, ותהא אסורה לחזור לו, לפי שאסרה הנאתה עליו, ואי אפשר לבעל להזהר שלא תטחן ולא תאפה לו, וכן כל שאר מלאכות שהאשה עושה לבעלה.⁽⁸⁾

להפך, וזו היא ששנינו: "שמא... ותהא אסורה לחזור לו". ובראשונים לא נזכר זה [וראה לשון הר"ב]. וראה היטב תוספות ד"ה רבי עקיבא, ובמאירי על המשנה בנדרים שם בענין "בינו לבינה", שזו היא סיבת ההפרה.

9. רש"י מבאר, שאין בדברים הללו תירוץ על הסתירה כיצד הוא מקדיש את מה שלא בא

7. דברי רבי עקיבא מתבארים על פי דברי התוספות כאן והר"ן בנדרים פה א, שביארו דבריו על פי הגמרא לקמן סו א. ועיין ברש"י כאן שביאר שמדובר במותר גרידא.

8. לשון המשנה הן בדברי רבי עקיבא והן בדברי רבי יוחנן בן נורי משמע, שלא די שיכול הוא להפך, אלא שמשום חששות אלו חייב הוא

ותמחה הגמרא על התירוץ:

והרי אם כן, לימא שמואל: הלכה כרבי יוחנן בן נורי — להעדפה.

אי נמי, יאמר: אין הלכה כתנא קמא, הסובר שאינו צריך להפר, אלא יפר.

אי נמי, יאמר: הלכה כרבי עקיבא! (10)

אלא, אמר רב יוסף: כך יש לתרץ את הסתירה בדברי שמואל, שמצד אחד, גבי משנתנו, אמר שהלכה כרבי יוחנן הסנדלר, שאין הקדש חל על דבר שלא בא לעולם, ואילו מצד שני, אמר שמואל שהקונם חל אפילו על דבר שלא בא לעולם:

קונמות קאמרת! וכי מדין קונמות אתה בא להקשות על דין הקדש?!

אין לדמותם זה לזה, כי שאני שונה הוא דין קונמות מדין הקדש! (11)

כי מתוך, כיון שמצינו בקונמות שאדם

אוסר אפילו פירות חבירו עליו [על עצמו] אף על פי שאין הפירות הללו שייכים לו אלא לחברו —

כך גם אדם "מקדיש", דהיינו, אוסר בקונם, שהוא כהקדש [אך הקונם עצמו הוא לא הקדש!], אפילו דבר שלא בא לעולם.

שהרי אדם הנודר הנאה מפירות חבירו, נחשבים לגביו פירות חבירו כדבר שלא בא לעולם. שהרי אין לו לנודר כל זכות שהיא בפירות חבירו, כמו שאין לו כל זכות בדבר שלא בא לעולם.

ואם מצאנו שיכול אדם לאסור עליו בקונם אפילו את פירות חבירו, על אף שאין לו בהם כל זכות, הרי כך יש בכוחו של אדם לאסור על עצמו באיסור קונם אפילו דבר שלא בא לעולם, על אף שאין לו בהם דבר.

אך המקדיש דבר לבדק הבית, יכול הוא להקדיש רק את הפירות שלו, אך אין הוא יכול להקדיש את פירות חבירו, כיון שאין לו בהם זכות. ולכן גם אין אדם יכול

לאשה.

אך לענין הקדשת ההעדפה חולק שמואל, ואינו סובר כרבי יוחנן בן נורי. ולדעתו, אין הבעל יכול להקדיש לא את מעשה הידים ולא את ההעדפה, לפי שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם.

10. לפי שיטת רבינו תם בביאור דברי הגמרא, הגירסא היא: הלכה כתנא קמא, ואין הלכה כרבי עקיבא.

11. דברי הגמרא מתבארים על פי דברי הר"ן בנדריים פה ב.

לעולם, אלא שהגמרא מקשה על תירוץ זה קושיה אחרת. [ובפשוטו קושיא זו קשה אפילו אם לא היה אומר שמואל שהלכה כרבי יוחנן בן נורי, כי מדברי כל התנאים מוכח שיכולה לאסור את מעשה ידה, ואע"ג שעדיין לא עשתה אותם].

והתוספות כתבו שפירוש זה הוא "מגומגם". ולכן נראה להם פירושו של רבינו תם, שתירוץ הגמרא הוא, שלא נתכוין שמואל לומר שהלכה כרבי יוחנן בן נורי לגמרי, אלא רק לענין זכות העדפה על ידי הדחק, שלדעת רבי יוחנן בן נורי העדפה על ידי הדחק היא לבעל, ולא סבר שמואל כרבי עקיבא שהעדפה על ידי הדחק היא

להקדיש לבדק הבית דבר שלא בא לעולם כיון שאין לו בהם זכות.

אמר תמה ליה אביי לרב יוסף:

אכן צודק אתה שאדם האוסר על עצמו פירות חבירו בקונם, נחשבים הפירות של החבר לגבי הנודר כדבר שלא בא לעולם, בכך שהן אינם ברשותו, כמו שדבר שלא בא לעולם אינו ברשותו.

מיהו, מאותו מקום שאתה בא ללמוד, יש לך ללמוד להיפך!

שהרי מצאנו בקונמות, שיכול אדם לאסור דבר בקונם רק כאשר [לפחות] אחד משני דברים הוא "ברשותו" —

א. הפירות ברשותו. ואז יכול הוא לאוסרם אפילו על חבירו, על אף שחבירו "אינו ברשותו".

ב. האדם הנודר, הוא עצמו, "ברשותו".

ולכן, יכול אדם לאסור פירות חבירו על עצמו בקונם, כי אע"פ שהפירות של חבירו אינם ברשותו, אבל הוא עצמו, הרי הוא "ברשותו".

ואם כן, **בשלמא** זה **שאדם אוסר פירות חבירו עליו**, על עצמו, אף על פי שהפירות של חבירו אינם ברשותו של הנודר, מובן הדבר.

שכן מצינו, **שאדם אוסר פירותיו** — על **חבירו**, אף על פי שחבירו אינו ברשותו של האדם הנודר.

והיינו, ממה שאדם אוסר פירות חבירו עליו,

אע"פ שחבירו אינו ברשותו, כיון שהפירות הן ברשותו — יש לך ללמוד שאדם אוסר דבר שלא בא לעולם על עצמו.

כי דבר שלא בא לעולם — כפירותיו של חבירו הן, ששניהם אינם ברשותו של האדם האוסר.

אבל, האיך אתה אומר שיכולה האשה לאסור את מעשה ידיה שעדיין לא בא לעולם על בעלה?

וכי **יאסר** אדם בקונם **דבר שלא בא לעולם** — **על חבירו**?!!

והרי במקרה זה, הן הפירות והן חבירו — אינם ברשותו?!!

ואדרבה, ממקום שבאת ללמוד, יש לך ללמוד שאין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו —

שכן אין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו!

והרי לאסור דבר שלא בא לעולם על חבירו, הרי זה כמו לאסור "פירות חבירו על חבירו" הוא. ששניהם אינם ברשותו, לא הוא עצמו, ולא הפירות.

ואם כן, כיצד יכולה האשה לאסור על בעלה בקונם את מעשה ידיה, שלא באו לעולם, והרי לא בעלה ברשותה ולא מעשה ידיה שלא באו עדיין לעולם ברשותה?!?

אלא, **אמר רב הונא בריה דרב יהושע**: יש לומר, כי אין אשה האומרת "קונם שאני עושה לפיך" נחשבת כמי שאוסרת דבר שלא בא לעולם, ואף על פי שמעשה הידים שהיא אוסרת על בעלה אינם עדיין בעולם.⁽¹²⁾

12. ואם תאמר, והרי יש בדברי רבי יוחנן בן נורי סיבה נוספת שהנדר הוא ב"דבר שלא בא

כי המשנה במסכת נדרים עוסקת באשה האומרת לבעלה:

”יקדשו [יאסרו בקונם, כקדושת קרבן] ידי — לעושיהם” [כשם שהקרבן קדוש להקב”ה].

ולכן חל הקונם, היות **ידיים** עצמן הרי **איתנהו** נמצאות הן **בעולם**, ואותן היא אוסרת על בעלה בקונם, שלא יהנה מהן, ואין כאן חסרון של “דבר שלא בא לעולם” מצד מעשה הידים שאינם בעולם.

אך מקשה הגמרא על דברי רב הונא בריה דרב יהושע:

וכי קאמרה הכי — מי מקדש!?

וכי אם היא אומרת בעודה נשואה “יקדשו ידי לעושיהם” יאסרו ידיה באיסור קונם על בעלה!?

הא, הרי **משעבדא** האשה ליה [משועבדת היא האשה לבעל, למעשה ידיה], והידיים עצמן חשובות כשלו, לגבי הנאתו ממעשה ידיה, וכיצד יכולה היא לאסור עליו את ההנאה מידיה!?

ומשנינן: אכן עתה אין הידים ברשותה, ואינה יכולה לאסור את הנאת הידים על בעלה, כל עוד היא נשואה לו.

אבל המשנה עוסקת, בכגון **דאמרה** האשה:

”יקדשו ידי לעושיהם — **לכי מיגרשה** [לאחר הגירושין]”, שאז לא יהיו ידיה שייכים לבעלה.

ותמהה הגמרא: עדיין תיקשי, כיון דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם — **ומי איכא מירי**, וכי יש כדבר הזה, **דאילו השתא**, כשהיא נשואה, **לא קדיש**, לא נאסרים ידיה על הבעל בקונם, ואילו **לקמיה**, לכשתתגרש, **קדיש!?**

וכי יש דבר שאינו יכול להיות אסור בקונם כל עוד שהיא נשואה, ויהיה אסור בקונם לאחר שיגרשנה? והרי זה עצמו סיבה להחשיב את נדרה כנדר על דבר שלא בא לעולם!?

אמר תירץ רבי אלעאי: אלמה, למה לא!?

והרי סברא היא (13) —

אילו האומר לחבירו בשעה שמוכר לו את שדהו: שדה זו, שאני מוכר לך [אמנם לכשאמכרנה לא יהיה בידי להקדישה], אך לבשאקחנה ממך, אז תיקדש השדה! —

מי לא קדישה, כאשר חזר המוכר ולקחה מן הקונה? והרי ודאי קדשה השדה, כיון שבשעה שהוא מקדיש את השדה היא עדיין ברשותו! (14)

מתקיף לה רבי ירמיה על תירוצו של רבי אלעאי:

13. כן כתב הר”ן בנדרים פו א, שמסברא הוא שאמר כן ואין לדין זה מקור ממשנה או ברייתא.

14. דברי הגמרא צריכים ביאור, והרי הטעם

לעולם”, כי הנדר אינו יכול לחול כל זמן שהיא נשואה לבעלה, ורק לאחר שתתגרש יש באפשרות הנדר לחול, ואם כן הרי זה חשוב “דבר שלא בא לעולם”!?

קושיא זו מקשה הגמרא בהמשך הסוגיא.

מי דמי!?

מתקיף לה רב פפא לרבי ירמיה:

אכן צודק אתה בקושייתך, שאין להשוות שדה זו שאני מוכר לך, לנידון משנתנו. כי ודאי חילוק יש בין הנידונים, שבשדה יכול בעל השדה עכשו להקדיש, ואילו את ידיה של האשה, כאשר היא נשואה, אין היא יכולה להקדיש.

אבל מאידך גיסא, מה שאתה מדמה את נידון משנתנו ל"שדה זו שמכרתי לך, לכשאקחנה ממך תיקדש", שאינה קדושה — על דמיון זה יש לי להקשות: (16)

מי דמי "קונם שאני עושה לפיך" ל"שדה זו שמכרתי לך, לכשאקחנה ממך תקדש"?!?

והרי התם, באומר "שדה זו שמכרתי לך, לכשאקחנה ממך תקדש", גופא ופירות ביד הלוקח הם, ולא בידו.

אבל הכא — במשנת "קונם שאני עושה

התם בידו להקדישה עכשיו, שהרי שלו היא השדה, וכיון שבידו עכשיו להקדישה, גם אם הקדישה לאחר שימכרנה ויחזור ויקחנה, יכול הוא עתה להקדישה לכשתבוא לידו חזרה מהקונה אותה —

אבל הכא, הרי אין בידה של האשה לגרש את עצמה.

וכל זמן שאינה מגורשת, הרי אינה יכולה להקדיש או לאסור בקונם את מעשה ידיה, והוי ליה דבר שלא בא לעולם! (15)

וממשיך רבי ירמיה בקושייתו:

הא, דברי המשנה "קונם שאני עושה לפיך", שהיא אוסרת את ידיה בשעה שאינה יכולה לאוסרם או להקדישם — לא דמיא, אין זה דומה, אלא לאומר להבירו: שדה זו שכבר מכרתי לך, לכשאקחנה ממך, תיקדש — דלא קדשה השדה כשיקחנה, כיון שהוא הקדיש דבר שלא בא לעולם!?

שאינן אנו דנים משום סברת "כל בידו לאו כמחוסר מעשה דמי", אלא שגבי שדה אין זה דבר שלא בא לעולם, כיון שעכשיו יכול הוא להקדיש ואף שבינתיים תצא השדה מרשותו [וכנראה מדברי הר"ן בנדרים פו א], ואילו סברת "בידה לגרש את עצמה" הוא נידון של "כל בידו לאו כמחוסר מעשה דמי", ואינו ענין לכאן, אלא לקמן גבי פדיון השדה שהוא אכן משום סברת "כל בידו לאו כמחוסר מעשה דמי", וכמבואר בר"ן נדרים פו א.

16. נתבאר על פי הר"ן בנדרים פו א.

שאכן קדשה השדה הוא משום שעכשיו השדה היא ברשותו, ומה ענין זה לנידון שלנו, שהאשה מקדישה את ידיה שהם עכשיו ברשות הבעל!?

וראה בר"ן נדרים פו א, שהאריך להסביר את סברת רבי אלעאי.

15. לשון הגמרא בנדרים פו א הוא: מי דמי שדה זו שאני מוכר לך השתא בידה היא, אשה בידה להקדיש מעשה ידיה [עכשיו]?! ולא נזכר שם שאשה אין בידה לגרש את עצמה, אלא בהמשך הסוגיא בחילוק בין נידון משנתנו לשדה זו "שמשכנתי" לך.

ולשון הסוגיא בנדרים מובן יותר, ומשום

אבל **הכא**, גבי "קונם שאני עושה לפיך",
הרי **אין בידה לגרש את עצמה!** (2)

וממשיך רב שישא בריה דרב אידי
בקושייתו, ואומר:

אם אכן באת ליישב את משנת "קונם שאני
עושה לפיך" על ידי דימוי לשדה ממושכנת,
אל תדמנו לשדה ממושכנת ללא הגבלת זמן,
שבידו לפדותה עכשיו, כי:

הא — קונם שאני עושה לפיך — **לא דמיא**
אלא לאומר לחבירו: שדה זו שמשכנתי לך
לעשר שנים [שאין בידו לפדותה עכשיו] —
לכשאפדנה ממך, תיקדש! דקדשה אותה
שדה.

והוא הדין, יכולה האשה להקדיש את ידיה,
אף שאין בידה לגרש את עצמה.

מתקוף לה רב אשי, לדברי רב שישא בריה
דרב אידי:

מי דמי! ?

התם, לאחר **עשר שנים**, **מיהא**, **בידו**
לפדותה.

לפיך" — הרי **גופה**, הידים, **בידה הוא**,
ברשותה הוא, ולא תיקנו שיהא לבעל אלא
את פירותיהן, דהיינו מעשה ידיה! (17)

וממשיך רב פפא בקושייתו:

הא, קונם שאני עושה לפיך, שהגוף שלה
הוא — **לא דמיא אלא לאומר לחבירו:**

שדה זו שמשכנתי לך [והגוף הוא שלי, בעל
השדה], **לכשאפדנה ממך** — **תיקדש!**

דקדשה השדה.

ואדרבה, יש לך ללמוד משם שאכן יועיל
הקונם של האשה.

מתקוף לה רב שישא בריה דרב אידי לדברי
רב פפא:

מי דמי קונם שהיא עושה על הידים
המשועבדות לבעלה, לשדה ממושכנת,
שבעליה מקדיש אותה לאחר שתיפדה! ?

והרי, **התם**, בשדה ממושכנת, **בידו** של
בעליה שמישכן אותה **לפדותה** ממי שהיא
ממושכנת בידי. וכל דבר ש"בידו" לעשותו
— לאו כמחוסר מעשה דמי. (1)

יש לומר, דרבי יוחנן בן נורי דאמר "יפר",
לאו משום שהאשה חייבת לעשות לבעלה בכל
שבוע תחת מזונות קאמר, וכשיעור המבואר
במשנה לקמן. דאי משום אלו, אין לומר "שמא
יגרשנה ותהא אסורה לחזור לו", שהרי אפשר
לבעל ליזהר ממנה בכך. אלא, הכא באוסרת כל
הנאה שלה על בעלה, ואפילו אותן מלאכות
שחייבת לעשות לו דהיינו טוחנת ואופה וכיוצא
בזה. וזה שאמר רבי יוחנן בן נורי "שמא
יגרשנה, ותהא אסורה לחזור לו", כיון שאינה
יכולה לשמשו במלאכות הללו. ולכן, לא כל

17. לשון הגמרא בנדירים פו א הוא: מי דמי, גבי
זביני פסיקא מילתייהו, גבי אשה מי פסיקא
מילתא! ? והן הן הדברים שאומרת הגמרא כאן,
כמבואר בר"ן שם.

1. ר"ן נדרים פו א.

2. כתב הר"ן בנדירים פו א: ומקשו הכא, אשה
נמי, בידה הוא שיחול נדרה כל שעה ושעה
שתרצה, דהא קיימא לן כרב הונא, דאמר: יכולה
אשה שתאמר לבעלה איני ניוזנית ואיני עושה! ?